

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus VII. De divortio, seu dissolutione matrimonii quoad vinculum
conjugale?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

virum, pendente lite super divortio, non teneri ad alimenta Uxoris, sed tantum, quod, Uxori repetenti dotem, possit opponere exceptionem adulterii, ac se in manutatione dotis tueri, dum sententia subsequatur. Et ideo, si Uxor possideret ea bona, quibus ob adulterium per sententiam privanda foret, non obligaretur ante sententiam illa viro cedere; imò, si ante sententiam vir in adulterium laberetur, is amitteret jus, illi dotem repetenti, exceptionem adulterii opponendi, & dotem retinendi; cum hic sit locus compensationi delictorum ex dict. à num. 1526. & ibi restitutio, utpote poena, pendeat à sententia.

1607. Illud etiam hic annotandum videtur, quando quaeritur, ad quem Judicem spectet quaestio de alimentis Uxori præstandis tempore sequestri, ac pendente lite, an separatio thori nitatur justà causa? responderi cum Joan. Bapt. de Luca l. 14. p. 2. de matrimon. discursu II. num. 6. spectare ad Judicem Ecclesiasticum. Sic enim est causa dependens, & consecutiva, spectans ad eum Judicem, ad quem pertinet quaestio de separatione thori ex dictis supra; etsi aliàs verum sit, mulieri non competere actionem repetendi dotem, & alimenta ex causa separationis, nisi separatio sequatur ex culpa viri; sic ille cum Barbosa, qui aliàs in hac materia est acerrimus defensor Laicalis jurisdictionis. Uno tamen casu num. 9. citatus de Luca, concedit Judici Laico posse desuper manus opponere; nimirum ubi agitur de alimentis provisionalibus; donec per Rotam, vel Judicem Ecclesiasticum desuper provideatur, ne ob loci distantiam, ac temporis intervallum, quod de natura litis est necessarium, in hujusmodi provisione, à proprio Judice facienda, mulier interim alimentis careat. Cæterum pendente lite super justitia divortii, semper decedit Judex Ecclesiasticus circa consecutiva, & dependentia præstationis alimentorum, ac restitutionis dotis, Judice laico gerente solum munus executoris, seu impertiendo brachium.

ARTICULUS VII.

De divortio, seu dissolutione matrimonii quoad vinculum conjugale?

Multis modis hæc dissolutio fieri posse dicitur, 1. professione Religiosa. 2. Pontificis auctoritate. 3. conversione infidelis conjugis ad fidem Catholicam. 4. per libellum Repudii. 5. auctoritate Ecclesie, cum nulliter contractum est. Cæterum matrimonium ex primæva institutione sua esse jure divino indissolubile, saltem mutuo conjugum consensu, communis tenet; & licet ratum duntaxat sit, extra illos casus, de quibus hic, nunquam; saltem loquendo de matrimonio fidelium.

§. 1.

De divortio quoad conjugale vinculum, per professionem religiosam.

Quaestio est, an matrimonia fidelium solvantur quoad conjugale vinculum per professionem solemnem in Religione per eundem Apostolicam approbata? Resp. affirmativè, si sint rata tantum, non autem si consummata, ut dictum est à n. 444. hæc porro vis dictæ professioni non inest jure naturali, vel divino, sed probabiliter merè Ecclesiastico, secundum dicta à num. 445. Et ideo conjuges primo bimestri, & post ritè contractum matrimonium non tenentur ad reddendum sibi mutuo debitum, habentque jus toto eo tempore, matrimonio non consummato, transeundi ad statum regularem ex num. 464. & quamvis per copulam, vi expressam, amittant jus ex privilegio nascens pro capeffendo statu regulari; cum matrimonium etiam per illam evadit consummatum ex num. 467. ex alio tamen capite sic oppresso licet ad religionem convolare per num. 466. Plura de hac materia V. à num. 461.

§. 2.

De divortio quoad conjugale vinculum per auctoritatem summi Pontificis.

Quaestio procedit de matrimonio fidelium, rato tantum, an auctoritate summi Pontificis

Summi Pontificis ex legitima causa dissolvi possit quoad vinculum conjugale? nam, consummatum nullâ etiam summi Pontificis autoritate solvi posse, definitum est à Trid. Sess. 24. de matrim. Can. 5. ibi: si quis dixerit, propter heresim, aut molestiam cobabitationem, aut affectatam absentiam, à conjugè dissolvi posse matrimonii vinculum, anathema sit; & Can. 7. ibi: si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum docuit, & docet juxta Evangelicam, & Apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum matrimonii vinculum, non posse dissolvi, & utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse altero conjugè vivente aliud matrimonium contrahere: mœchariq; cum, qui dimissa adulterâ, aliam duxerit, & eam, quæ dimisso adultero, alii nupsit, anathema sit. cujus ratio est, quia matrimonio consummato conjuges efficiuntur una caro, ut dicitur c. Agathosa 27. q. 2. ubi Adrianus Papa sic loquitur: *cisi mundana lex præcipit, conversationis gratia, utrobet invito posse solvi conjugium; divina tamen lex fieri non permittit.* Nam exceptâ fornicationis causâ, viro uxorem dimittere nullâ ratione conceditur: quia postquam copulatione conjugii, viri atq; mulieris unum corpus efficitur, non potest ex parte converti, & ex parte in seculo remanere. item c. verum. 2. de convers. conjugat. ubi dicitur, contracto matrimonio, sed nondum consummato, licitum esse alteri, altero etiam repugnante, eligere monasterium; quia, cum non fuissent una caro simul effecti, satis potest unus ad DEUM transire, & alter in seculo remanere: matrimonio autem consummato per corporum commixtionem ex institutione Christi, propter perfectam significationem unionis Verbi cum natura humana; & per hujus assumptionem cum Ecclesia, sicut ipsi dictæ unioni, annexa est omnimoda insolubilitas per humanam potestatem; juxta illud, Matth. 19. quod DEUS conjunxit, homo non separet: ergo. Procedit igitur tota quæstio de matrimonio tantum rato, in qua quæstione prima sententia affirmat, matrimonia fidelium rata tantum, autoritate summi Pontificis omnino dissolvi posse, ex causa legitima, etiam quoad ipsum vinculum conjugale; altera, quæ negat:

utriusq; sententiæ fundamenta in sequentibus referemus.

§. 3.

Proponitur sententia affirmantium.

Prima igitur sententia, quam probabilissimam vocat Castropalaus P. 5. D. 3. de Sponsalibus, p. 2. §. 2. est affirmantium, Pontificem ex justa causa posse dispensare in matrimonio fidelium rato tantum, etiam quoad vinculum conjugale; ita tenet Sanchez lib. 7. hic D. 74. num. 11. Pirhing. de sponsal. num. 142. & complures alii, ex quibus Innocentius in c. Ex publico. 7. de Conversione conjugat. num. 14. Anton. de Butrio ibid. num. 16. cum Ancharano num. 9. Panormitan. 14. S. Antonino. p. 3. tit. II. c. 21. Navarro in Manuali c. 22. num. 21. Sylvestro. V. divortium, q. 4. Suarez tom. 3. de Relig. l. 6. c. 17. num. 21. Lessio lib. 2. de Jus. c. 40. num. 146. &c.

Accedit Gobat in Theologia Experiment. tr. 10. num. 691. dicens: contrarium sine sedis Apostolicæ contumelia defendi jam non posse, postquam in ejusmodi conjugii dispensatum est à Paulo III. & Pio IV. ter quaterve ad instantiam unius Navarri, ut loc. cit. ipse refert: à Gregorio XIII. unâ die, undecim ejusmodi conjugiorum vincula relaxante, teste Henriquez lib. II. cap. 8. num. II. in Glossa lit. F. & ab Innocentio X. præmissâ accuratâ causæ discussione cum homine plebejo, & absque causa bonum publicum spectante, apud Gobat loc. cit. & à quatuor aliis summis Ecclesiæ Antistitibus, à Diana p. 8. tract. I. resolut. 62. §. & tandem, relatis quos, in re tam gravi, erroris & ignorantia juris Divini arguere, temerarium non immerito censet Valentia. 3. p. disp. 10. q. 1. puncto. 7.

Affirmantium doctrina sequentibus fundamentis nititur. I. quod summi Pontifices in matrimonio, rato tantum, sæpius dispensaverint, ut constat ex Gobat cit. dicere autem eos citra legitimam potestatem processisse, iniquum foret, & omnino temerarium. 2. quia potestas Papæ, in iis præsertim, quæ publicum Ecclesiæ, & animarum bonum concernunt, extendenda est, quantum potest; hoc ipso, quod

quod ipsi Ecclesiæ, & animarum gubernationem commissam, & quæ ad hanc exercendam necessaria, & valde proficua est, potestatem à Christo plenè traditam conficit ex verbis, *Pasce oves meas*. Joan. 21. & *tu es Petrus &c. quodcumq; ligaveris, & quodcumq; solveris super terram &c.* Matth. 16.

1614. Tertiò, Pontifici potestatem in votis, ac juramentis ex justa causa dispensandi cum cæteris DD. indubitatè tribuunt etiam Pontius, l. 8. cap. 4. num. 2. & Castropalaus tract. 15. Disp. 2. p. II. à num. 2. Cum ergo dissolutione matrimonii, solùm rati, gravia Ecclesiæ mala impediri, ejusque, & animarum bonum promoveri possint: ex eaque non sequantur absurda, quibus obnoxia esset dissolutio matrimonii consummati, illud solvendi potestas Papæ non est perneganda; maximè cum Papa dispensare valeat in solenni voto religionis, ut cum plurimis, & præcipuis Theologis & Jurisconsultis (& hos inter Covarruvia, Guttierrez, & aliis oppositæ sententiæ assertoribus relatis) docet Sanchez lib. 8. Disp. 8. num. 6. & variis ejusmodi dispensationum exemplis illustrat Barbosa in c. cum ad Monasterium. 6. de statu Monach. num. 13. ergo etiam, & multò magis, in matrimonio rato; arg. Regulæ, *si vincio vincentem te, à fortiori vincam te*: quam tradit Glossa in L. in accessionibus 14. ff. de divers. temp. prescript. Votum enim solenne fortius est matrimonio rato; cum illud hoc solvat ex c. verum; & c. ex publico cit.

1615. Nec obstat, quòd ejusmodi votum non sit Sacramentum, sicut est matrimonium baptizatorum; quia omnimoda insolubilitas matrimonii non provenit præcisè ex ratione Sacramenti; cum, quatenus Sacramentum est, non habeat effectum indelebilem, scilicet characterem: & ut dictum est, solvi possit professione religionis; sed, ex institutione divinâ, & perfectâ significatione vinculi insolubilis inter Christum, & Ecclesiam, quam baptizatorum matrimonio consummatio affert. Quam ob causam verba Christi: *quos DEUS conjunxit, homo non separet, &c.* quæ de uxore, exceptâ fornicationis causâ, non dimittenda subjiciuntur, de matrimonio consummato intelligenda monet Alexander III. c. ex publico cit. in fine.

Quartò; quia matrimonium ratum nec ex ratione contractus, nec ex ratione Sacramenti est omni humano jure insolubile. Nam matrimonia infidelium sunt contractus, & solvi possunt favore fidei; & matrimonia fidelium, sunt Sacramentum, & solvi possunt professione religiosâ ex num. 1615. Denique vinculum matrimonii spiritualis Pontifex potest dispensare in professione religiosa, ut docet communior, veriorque sententia; ergo etiam in matrimonio rato tantum, quod est illo infirmius; cum hoc per eam dissolvatur, ut constat ex c. desponsationem c. decreta legalia, 27. q. 2. c. Ex publico. & Ex parte tua. de Convers. conjugat. Extrav. antiquæ, Joannis 22. de voto.

Quintò, si vera foret, vel etiam probabilis sententia, negans, id licere Pontifici, verum quoque foret, aut saltem probabile, tot Pontifices non habuisse in materia tam gravi, qualis est Sacramentorum, infallibilem Spiritus Sancti assistentiam, sed turpissimè hallucinatos fuisse, actus faciendo invalidos, ac illicitos; quod asserere absurdissimum est. Neque per hoc excusantur Pontifices, quòd autoritatem plurimorum DD. hanc dispensandi facultatem ipsis concedentium, secuti fuerint: si enim probabile est, quòd ratum matrimonium dissolvere non possint, prout vult sententia negans, tum solùm sequitur, quòd non soli Pontifices erraverint, sed etiam DD. quorum autoritate nitentur; sicque quòd illi non habuerint infallibilem Spiritus Sancti assistentiam.

Sextò, in dubio, an aliquid à superiore, præsertim summo Pontifice factum, liceat, aut valeat? pronuntiandum est pro facto superioris, non tantum licite; sed etiam valide; sed complures summi Pontifices in matrimonio rato tantum cum fidelibus dispensarunt; ergo de hoc facto pronuntiandum erit, id non tantum licite, sed etiam valide, atq; adeo ex legitima potestate sibi competente à summo Pontifice factum esse. Ma. ex eo est, quia sicut, licet dubium sit (imo licet probabile sint utrinq; sententiæ) an res, quam possidet Petrus, sit ejus, an Pauli? suppositâ tamen Petri possessione, absolutè verum est, dicere, quòd illam validè & licet.

heicē retineat Petrus, donec clarē doceatur esse Pauli: Sic & in nostro casu discurrendum; licet enim, præsciendū ab omni facto superioris, probabile fore utrinque, posse, v. g. validē dispensare & non posse; supposito tamen maturo superioris facto, absolutē verum est, dicere, superiorem validē dispensare, donec ostendatur contrarium; quod enim præstat in primo casu possessio, hoc in secundo præstat factum superioris, pro quo non minus stat præsumptio, quam pro possessione. Min. etiam constat ex num. 1611. & testimonio D. Antonini apud Sanchez afferentis, se Bullas Martini V. & Eugenii IV. vidisse; Navarri, afferentis, ad suam petitionem Paulum III. & Pium IV. dispensasse; Gobatii, qui septem Pontificibus, apud Dianam recensitis, addit Innocentium X. qui post longas, acresque inter Theologos de hac potestate concertationes dissolvit ratum matrimonium vulgaris cujuspiam opificis nullā Magnatum gratiā suffulti, & quidem absque causa bonum publicum concernente.

1619. Hæc confirmari possunt ex P. Matthæo de Moja tract. 1. de opin. probab. c. 9. à num. 27. ubi ait: quando circa rem, quæ est juris divini, duæ dantur sententiæ probabiles, quarum altera negat Pontifici potestatem validē dispensandi, altera vero concedit, si Pontifex post adhibitam maturam utriusque sententiæ considerationem, præviumque Theologorum examen diligens, & accuratum, ac auditis Cardinalium votis, se ad unam partem determinat, alterutram amplectens sententiā, canonizata manet hæc Pontificis determinatio, & ad eum certitudinis gradum ascendit sententiā, quam amplectitur, ut contraria nullam amplius habeat probabilitatem.

1620. Horum ratio est; quia dispensatio in simili casu vim habet statuti; sicut ergo, si post maturam consilium Pontifex statueret, ac voce definiret, licere sibi dispensare, necessariō standum foret huiusmodi statuto; Sic etiam standum erit accurately ejusdem facto. Atque hanc doctrinam dudum antè docuit Sylvester in summ. v. votum. 40. num. 5. ubi loquens de dispensatione in voto solenni

castitatis (quam à Pontifice concedi posse negat) in in fine num. cit. dicit: quod, si faceret (id est dispensaret,) Papa, ut Papa, hoc est, ut caput utens adutorio membrorum, consultando factum, & faciendo quod in se est, ut sciat veritatem, tali determinatione (dispensationi v. g. ad quam se determinavit) standum esset necessariō. Unde Veracruz in speculo. 2. part. art. 27. cum D. Antonin. Cajet. Armilla, & aliis apud Mojam sic scribit: de Pontificis potestate, postquam dispensavit, dubitare (multo que magis contrarium docere) instar sacrilegii est. Effert enim Christo Domino quasi exprobrare, quod non fatis Ecclesiæ suæ providisset.

§. 4.

Proponitur sententia negantium.

Pro hac sententia referuntur, eam 1621. tenentes Scotus in 4. dist. 31. q. 1. & S. Bonaventura ibid. dist. 27. art. 3. q. 2. quos Turrecremata in can. sunt qui dicant. 27. q. 2. art. 3. num. 5. Alexand. de Nævo in c. Tuas. 5. de spons. duor. num. 14. Covarruvias cit. cap. 7. §. 4. num. 13. Gutierrez cit. cap. 17. num. 12. & præter alios VV. ex RR. secuti sunt Pontius lib. 9. de matr. cap. 5. num. 3. & Castropalaus P. 5. D. 3. de Sponsalibus, p. 2. §. 2. num. 3. qui, etsi sententiā affirmativam probalissimam, judicet, veriore tamen judicat, quæ Pontifici negat hanc facultatem, & ait, hoc docere ferè omnes Theologos. Rationem reddit; quia, cum matrimonium sive ratum, sive consummatum, jure divino, & naturaliter insolubile sit, nequit nisi DEO concedente dissolvi, ut expressè decidit Innocentius III. in cap. ex parte, de convers. conjugat. ibi: ex quo matrimonium inter legitimas personas contrahitur, in nullo casu, illis viventibus, dissolvi potest, nisi forte secus fuerit ex relatione divina. At neque ex Ecclesiæ traditione, neque ex ullo textu constat, DEUM Pontifici concessisse hanc facultatem; ergo asserenda non est. Id ipsum probatur ex c. hi qui matrimonium 1. 32. q. 7. ubi Nicolaus Papa inquit; ob furorem, amentiam, aliamve infirmitatem supervenientem, conjugia solvi non possunt.

Nec

quod ipsi Ecclesiæ, & animarum gubernationem commissam, & quæ ad hanc exercendam necessaria, & valde proficua est, potestatem à Christo plenè traditam conficit ex verbis, *Pasce oves meas*. Joan. 21. & *tu es Petrus &c. quodcumq; ligaveris, & quodcumq; solveris super terram &c.* Matth. 16.

1614. Tertiò, Pontifici potestatem in votis, ac juramentis ex justa causa dispensandi cum cæteris DD. indubitatè tribuunt etiam Pontius, l. 8. cap. 4. num. 2. & Castropalaus tract. 15. Disp. 2. p. II. à num. 2. Cum ergo dissolutione matrimonii, solùm rati, gravia Ecclesiæ mala impediri, ejusque, & animarum bonum promoveri possint: ex eaque non sequantur absurda, quibus obnoxia esset dissolutio matrimonii consummati, illud solvendi potestas Papæ non est perneganda; maximè cum Papa dispensare valeat in solenni voto religionis, ut cum plurimis, & præcipuis Theologis & Jurisconsultis (& hos inter Covarruvia, Guttierrez, & aliis oppositæ sententiæ assertoribus relatis) docet Sanchez lib. 8. Disp. 8. num. 6. & variis ejusmodi dispensationum exemplis illustrat Barbosa in c. cum ad Monasterium. 6. de statu Monach. num. 13. ergo etiam, & multò magis, in matrimonio rato; arg. Regulæ, *si vincio vincentem te, à fortiori vincam te*: quam tradit Glossa in L. in accessionibus 14. ff. de divers. temp. præscript. Votum enim solenne fortius est matrimonio rato; cum illud hoc solvat ex c. verum; & c. ex publico cit.

1615. Nec obstat, quòd ejusmodi votum non sit Sacramentum, sicut est matrimonium baptizatorum; quia omnimoda insolubilitas matrimonii non provenit præcisè ex ratione Sacramenti; cum, quatenus Sacramentum est, non habeat effectum indelebilem, scilicet characterem: & ut dictum est, solvi possit professione religionis; sed, ex institutione divinâ, & perfectâ significatione vinculi insolubilis inter Christum, & Ecclesiam, quam baptizatorum matrimonio consummatio affert. Quam ob causam verba Christi: *quos DEUS conjunxit, homo non separet, &c.* quæ de uxore, exceptâ fornicationis causâ, non dimittenda subjiciuntur, de matrimonio consummato intelligenda monet Alexander III. c. ex publico cit. in fine.

Quartò; quia matrimonium ratum nec ex ratione contractus, nec ex ratione Sacramenti est omni humano jure insolubile. Nam matrimonia infidelium sunt contractus, & solvi possunt favore fidei; & matrimonia fidelium, sunt Sacramentum, & solvi possunt professione religiosâ ex num. 1615. Denique vinculum matrimonii spiritualis Pontifex potest dispensare in professione religiosa, ut docet communior, veriorque sententia; ergo etiam in matrimonio rato tantum, quod est illo infirmius; cum hoc per eam dissolvatur, ut constat ex c. desponsationem c. decreta legalia, 27. q. 2. c. Ex publico. & Ex parte tua. de Convers. conjugat. Extrav. antiquæ, Joannis 22. de voto.

Quintò, si vera foret, vel etiam probabilis sententia, negans, id licere Pontifici, verum quoque foret, aut saltem probabile, tot Pontifices non habuisse in materia tam gravi, qualis est Sacramentorum, infallibilem Spiritus Sancti assistentiam, sed turpissimè hallucinatos fuisse, actus faciendo invalidos, ac illicitos; quod asserere absurdissimum est. Neque per hoc excusantur Pontifices, quòd autoritatem plurimorum DD. hanc dispensandi facultatem ipsis concedentium, secuti fuerint: si enim probabile est, quòd ratum matrimonium dissolvere non possint, prout vult sententia negans, tum solùm sequitur, quòd non soli Pontifices erraverint, sed etiam DD. quorum autoritate nitentur; sicque quòd illi non habuerint infallibilem Spiritus Sancti assistentiam.

Sextò, in dubio, an aliquid à superiore, præsertim summo Pontifice factum, liceat, aut valeat? pronuntiandum est pro facto superioris, non tantum licito; sed etiam valido; sed complures summi Pontifices in matrimonio rato tantum cum fidelibus dispensarunt; ergo de hoc facto pronuntiandum erit, id non tantum licitè, sed etiam validè, atq; adeo ex legitima potestate sibi competente à summo Pontifice factum esse. Ma. ex eo est, quia sicut, licet dubium sit (imo licet probabile sint utrinq; sententiæ) an res, quam possidet Petrus, sit ejus, an Pauli? suppositâ tamen Petri possessione, absolutè verum est, dicere, quòd illam validè & licet.

heicē retineat Petrus, donec clarē doceatur esse Pauli: Sic & in nostro casu discurrendum; licet enim, præsciendū ab omni facto superioris, probabile fore utrinque, posse, v. g. validē dispensare & non posse; supposito tamen maturo superioris facto, absolutē verum est, dicere, superiorem validē dispensare, donec ostendatur contrarium; quod enim præstat in primo casu possessio, hoc in secundo præstat factum superioris, pro quo non minus stat præsumptio, quam pro possessione. Min. etiam constat ex num. 1611. & testimonio D. Antonini apud Sanchez afferentis, se Bullas Martini V. & Eugenii IV. vidisse; Navarri, afferentis, ad suam petitionem Paulum III. & Pium IV. dispensasse; Gobatii, qui septem Pontificibus, apud Dianam recensitis, addit Innocentium X. qui post longas, acresque inter Theologos de hac potestate concertationes dissolvit ratum matrimonium vulgaris cujuspiam opificis nullā Magnatum gratiā suffulti, & quidem absque causa bonum publicum concernente.

1619. Hæc confirmari possunt ex P. Matthæo de Moja tract. 1. de opin. probab. c. 9. à num. 27. ubi ait: quando circa rem, quæ est juris divini, duæ dantur sententiæ probabiles, quarum altera negat Pontifici potestatem validē dispensandi, altera vero concedit, si Pontifex post adhibitam maturam utriusque sententiæ considerationem, præviumque Theologorum examē diligens, & accuratum, ac auditis Cardinalium votis, se ad unam partem determinat, alterutram amplectens sententiā, canonizata manet hæc Pontificis determinatio, & ad eum certitudinis gradum ascendit sententiā, quam amplectens est, ut contraria nullam amplius habeat probabilitatem.

1620. Horum ratio est; quia dispensatio in simili casu vim habet statuti; sicut ergo, si post maturum consilium Pontifex statueret, ac voce definiret, licere sibi dispensare, necessariō standum foret huiusmodi statuto; Sic etiam standum erit accurately ejusdem facto. Atque hanc doctrinam dudum antè docuit Sylvester in summ. v. votum. 40. num. 5. ubi loquens de dispensatione in voto solenni

castitatis (quam à Pontifice concedi posse negat) in in fine num. cit. dicit: quod, si faceret (id est dispensaret,) Papa, ut Papa, hoc est, ut caput utens adutorio membrorum, consultando factum, & faciendo quod in se est, ut sciat veritatem, tali determinatione (dispensationi v. g. ad quam se determinavit) standum esset necessariō. Unde Veracruz in speculo. 2. part. art. 27. cum D. Antonin. Cajet. Armilla, & aliis apud Mojam sic scribit: de Pontificis potestate, postquam dispensavit, dubitare (multo que magis contrarium docere) instar sacrilegii est. Effert enim Christo Domino quasi exprobrare, quod non fatis Ecclesiæ suæ providisset.

§. 4.

Propositur sententia negantium.

Pro hac sententia referuntur, eam 1621. tenentes Scotus in 4. dist. 31. q. 1. & S. Bonaventura ibid. dist. 27. art. 3. q. 2. quos Turrecremata in can. sunt qui dicant. 27. q. 2. art. 3. num. 5. Alexand. de Nævo in c. Tuas. 5. de spons. duor. num. 14. Covarruvias cit. cap. 7. §. 4. num. 13. Gutierrez cit. cap. 17. num. 12. & præter alios VV. ex RR. secuti sunt Pontius lib. 9. de matr. cap. 5. num. 3. & Castropalaus P. 5. D. 3. de Sponsalibus, p. 2. §. 2. num. 3. qui, etsi sententiā affirmativam probalissimam, judicet, veriore tamen judicat, quæ Pontifici negat hanc facultatem, & ait, hoc docere ferè omnes Theologos. Rationem reddit; quia, cum matrimonium sive ratum, sive consummatum, jure divino, & naturaliter insolubile sit, nequit nisi DEO concedente dissolvi, ut expressè decidit Innocentius III. in cap. ex parte, de convers. conjugat. ibi: ex quo matrimonium inter legitimas personas contrahitur, in nullo casu, illis virventibus, dissolvi potest, nisi forte secus fuerit ex relatione divina. At neque ex Ecclesiæ traditione, neque ex ullo textu constat, DEUM Pontifici concessisse hanc facultatem; ergo asserenda non est. Id ipsum probatur ex c. hi qui matrimonium 1. 32. q. 7. ubi Nicolaus Papa inquit; ob furorem, amentiam, aliamve infirmitatem supervenientem, conjugia solvi non possunt.

Nec

1622. Nec valet dicere; inquit citatus Author, loqui Pontificem de conjugis consummatis; quia nullum est verbum, quo id indicetur. Præterea, si in favorem status Clericalis, & coelibatus nequit Pontifex matrimonium fidelium ratum dissolvere, quomodo ob sedandas inimicitias, ob vitandam sterilitatem, aliæque minora mala hæc facultas, censenda est concedi? Adde, omnia argumenta, quibus Doctores oppositæ sententiæ moventur ad astruendam hanc potestatem in matrimonio rato, procedere in matrimonio consummato. Si igitur in consummato matrimonio denegatur hæc potestas, etiam in matrimonio rato denegari debet. Confirmant etiam ex verbis Leonis Papæ referendis infra n. 1348.

1623. His addi possunt, quæ tradit Basilius Pontius *cit. num. 3.* quod ipse Alexander III. (ut habetur in *append. CC. Lateran. c. 8.*) & Innocentius III. *ibid. c. 31.* reprobârunt quorundam antecessorum iudicium, qui censuerunt, posse validè contrahi matrimonium, constante primo tantum rato; nec enim dici potest, eos censuisse, valide contrahi matrimonium, constante primo consummato; cui accedit, Pontifices antiquiores iudicasse, nullam dari sufficientem causam, jure humano, dissolvendi matrimonium ratum tantum, licet aliquæ inter eos sint, ob quas eorum successores dispensasse, feruntur. Nam Innocentius III. in *c. Ex parte, de convers. conjug.* lepram, matrimonio, per verba de præsentis contracto, antequam consummatum esset, supervenientem, non iudicavit, ut in eo dispensaretur, esse causam sufficientem; imò, ut habetur in textu, expressè respondit: quod, ex quo matrimonium inter legitimas personas per verba de præsentis contrahitur (non addit, & consummatur) in nullo casu, possit dissolvi, ut vivente reliquo alter ad secunda vota transfret, etiamsi unus conjugum, inter quos est ratum conjugium, fieret hæreticus, & nollet permanere cum altero, sine contumelia Creatoris, nisi secus fieret ex revelatione divina.

1624. In hac responsione notari volunt ea verba: in nullo casu, & nisi secus fieret ex revelatione divina, & Nos tamen no-

lentes à Prædecessorum nostrorum vestigiis declinare, ut notat etiam Panormitanus (licet aliter senserit scribens in *c. Ex publico, de convers. conjugat.*) qui observans hæc verba, dicit: Pontificem non posse dispensare in matrimonio rato tantum, nisi ex causa in jure expressa, aut omnino simili: causa autem in jure expressa, ex qua per revelationem divinam licet solvere matrimonium ratum, est *solemnis professio*, vel unius ex infidelibus conjugibus conversio, altero in perfidia permanente; & talis à contrahi non afferitur; Ergo.

Notabile etiam est, quod assertum Pontius *cit. num. 6. in fine*, dicens ex Panormitano, quod, cum quidam peteret ab Innocentio VIII. dispensationem de matrimonio non consummato, & Innocentius responderet, *se non posse*; & is, qui dispensationem petebat, reponeret, hanc opinionem (nimirum posse dispensare Pontificem in matrimonio rato tantum) à glossa recitatam allegaverit; Innocentius dixerit: *maledictus, qui te docuit.*

Dices cum P. Jacobo Wiestner *de Canonis impedimentis conjugiorum p. a. 6. num. 16. in fine*: Innocentium VIII. quando negavit, se in matrimonio rato tantum dispensare posse, non dixisse, *se non habere talem potestatem*, qualem habuerunt alii, qui facillè trigentes eorummodi gratiam petentibus concesserunt; sed tantum, *se non habere justam causam*, qualem illi, qui re ipsa dispensarunt. Verùm hæc expositio admitti non potest; si enim præsentis justâ causâ Pontifex possit dissolvere matrimonium fidelium, ratum tantum, utique sufficeret matrimonio rato superveniens impotentia, lepra, aut alia infirmitas impediens usum conjugii, prout docet citatus Author *num. 18. ex P. Sanchez D. 16. à num. 1. & Perez D. 20. S. 7. n. 13. &c.* Sed hanc causam Innocentius, ut constat ex n. 1624. negavit esse sufficientem, licet ageretur solum de matrimonio rato tantum. Deinde vix credi potest, quod is, qui ab Innocentio petiit dispensationem in matrimonio rato tantum, nullam omnino attulerit causam petendi, quæ saltem tanta foret in ordine ad bonum ejus privatum, quanta erat

ea, quam attulit plebejus ille, de quo num. 1622. at hoc non obstante, dixit Innocentius, *se non posse dispensare*, quæ responsio utique exponenda est *de negata potentia* per actum, quem ab illo peribat supplicans; & citra legitimum fundamentum dicitur, quod petiverit secum dispensari *nulla existente causa*; ergo exponenda videtur rectius de negata potentia ad actum dispensationis etiam stante legitima causa, propterea, quod conjugii vinculum sit juris divini.

1627. Quod aliqui dicunt, Pontificem loqui de casu matrimonii consummati, non autem rati tantum, gratis assumi ab affirmantibus, dicunt & probant negantes, ut constat. i. ex num. 1622. Deinde, quando Pontifex dicit, matrimonium *nullo casu posse dissolvi*, nisi hoc fieret in casu divinæ revelationis, expressè loquitur *de matrimonio*, ex quo inter personas legitimas contrahitur, ut liquet ex claro textu in num. 1621. à nobis relato; sed *tale matrimonium tunc est ratum tantum*, & non consummatum; nec enim eo ipso matrimonium est consummatum, ex quo legitime contractum est. Ergo; & hæc videtur potissima ratio, quæ negantes sententiam suam firmatam credunt. Dicunt enim, nec summo Pontifici competere potestatem dispensandi directè in jure divino; indissolubilitatem autem matrimonii non tantum ratione Sacramenti, sed etiam ex prima sui institutione esse juris divini; Ergo.

1628. Majorem communiter admittunt Auctores, prout dicemus infra; & sententiam, quæ dicit, etiam summo Pontificem in nullo jure positivo divino posse dispensare, communem, & verissimam esse tradit Castropalaas. P. i. tr. 3. D. 6. p. 3. n. 5. ex D. Thomas, quem communiter Theologi sequuntur, i. 2. quest. 97. a. 4. ad. 3. & 2. 2. q. 88. a. 10. in solut. ad 3. & quodlibet. 4. a. 13. Suarez plures referens lib. 10. cap. 6. num. 7. Salas disput. 24. Sect. 5. num. 33. Bafilus lib. 8. cap. 3. num. 2. Covarr. 4. decret. part. 2. cap. 6. §. 9. num. 4. Sylvester. P. Papa q. 61. Salméron. tract. 61. in act. in 4. & 5. difficult. & alii apud ipsos; & facit textus in cap. sunt quidam; & cap. contra statuta patrum, & cap. omne quod, & alii. 2. q. 1. ubi asseritur, non esse sedis Pontificiæ, aliquid concedere contra Apostolorum

Tom. II.

statuta, vel aliquid illorum mutare; quod saltem de dispensatione directâ intelligendum venit.

Indissolubilitatem autem matrimonii juris divini primum ex divina institutione esse constat ex Trid. Sess. 24. ubi traditur doctrina de Sacramento matrimonii, statim in principio, ibi: *matrimonii perpetuū indissolubilem nexum, primus humani generis parens, divini spiritus instinctu pronuntiavit*: deinde ex c. Unico, de Foro in 6. ibi: *Nos attendentes, quod voti solemnitas ex sola institutione Ecclesiæ est inventa: matrimonii verò vinculum ab ipso Ecclesiæ capite, rerum omnium conditore, ipsum in paradiso, & in statu innocentie instituente, unionem & indissolubilitatem accepit*. Deinde etiam ratione Sacramenti, ut constat ex c. 1. de Sponsa duorum, ibi: *duobus modis dicitur fides, pactionis, & consensus*. Si aliquis alicui mulieri fidem fecerit pactionis, non debet aliam ducere: si aliam duxerit, poenitentiam debet agere de fide mentita: maneat tamen cum illa, quam duxit. *Non enim rescinditur tantum debet Sacramentum*. V. quæ dicuntur à num. 1631.

Et quamvis etiam P. Jacobus Illfing in Theolog. practica tr. 6. D. 9. q. 5. num. 154. tradat, Pontificem posse dispensare in matrimonio tantum rato fidelium, & eadem ratione baptismi subditorum: considerari tamen possunt ea, quæ loco cit. n. 153. habet, dum ait: *matrimonium non tantum fidelium, sed etiam infidelium, sive consummatum sit, sive non, absq. dispensatione divina, insolubile esse, non solum lege positiva, sed probabilius pure naturali*. Et ibidem in probat. 2. sub med. atq. hæc duplex ratio (petita scilicet ex ipso fine contractus conjugalis) probat, *matrimonium non tantum privatâ, sed etiam publicâ autoritate, ullius hominis, insolubile esse, quoad vinculum*. Nam stantibus his verbis, opponi eidem potest: *juxta hunc auctorem matrimonium fidelium etiam ratum tantum, seu non consummatum, nullâ ullius hominis autoritate etiam publicâ, quoad vinculum dissolvi potest, ut patet ex ipsis verbis*; & ex illis concludi: *ergo nec summi Pontificis autoritate etiam publicâ dissolvi potest*; maxime cum eius insolubilitatem, ibid: tanquam probabilius adseribat *legi naturali*. Nec ex eo, quod Pontifex,

Fff

6X

ex potestate, Petro, & successoribus ejus data, concedat dispensationem, vel condat legem aliquam, ejusmodi actus definit esse actus jurisdictionis humane, aut evadit lex divina, sed dicitur, & manet lex merè Ecclesiastica. Unde non videtur esse, quomodo talis dispensatio etiam ex illa potestate Petro, & successoribus data proficiscens, non fieret alicujus hominis auctoritate publicâ; nisi dicatur, quod non possit ulla auctoritate publicâ, intelligendum esse, de auctoritate, quæ non vicaria, seu competente ut Christi Vicario; sed sic etiam se habet potestas condendi leges Ecclesiasticas, quæ tamen non propterea non eximuntur à legibus juris humani; quibus positus:

1631. Ad fundamentum sententiæ affirmantis respondent; & ad 1. in n. 1613. respondet Castropalaus cit. n. 4. ne per hoc, quod summo Pontifici negetur potestas dissolvendi matrimonium ratum tantum, arguatur egisse temerè, qui tamen dispensarunt, sufficere, quod stante sententiâ negantium, affirmant esse valde probabile, imò probabilissimum, ut dictum est n. 1611. ipsum id posse. Hæc quippe probabilitas, inquit Castropalaus, sufficit, ut Pontifices dispensando securè, tutâq; conscientia procedant, nullumq; errorem in praxi committant; tametsi speculative loquendo errent, quod non est inconveniens; cum error non sit de jure; sed de facto, nec communi, sed particulari: argumentum igitur desumptum ab eo, quod summi Pontifices sæpius dissolverint matrimonium, ratum tantum inter fideles, inquit, probat maximè probabilitatem illius opinionis, cui Pontifices adherentes, sepe numero dispensarunt: inde tamen non convincitur, omnino esse certum, Pontificem hæc gaudere potestate. Et ita etiam respondet Basilius Pontius. l. 9. c. 3. n. 1.

1632. Ad 2. in eod. n. 1613. respondet Castropalaus cit. n. 4. si ob vitanda aliqua inconvenientia fatendum esset, Pontificem potestatem habere dissolvendi matrimonium ratum, cum ferè eadem inconvenientia ex matrimonio consummato sequi possint, ut expediti faciliè constabit, affirmandum esset circa matrimonium consummatum eadem potestate gaudere. Cum ergo circa matrimonium consummatum nullus affirmet, neque de matrimonio rato asserenda

est. Et rationem reddit Pontius cit. n. 4. quia matrimonium fidelium consummatum nihil in substantia, essentia, vel integritate, superaddit matrimonio rato tantum; nisi quod illud simul dicat, matrimonium usum, seu copulam, quæ nullatenus pertinet ad matrimonii substantiam vel integritatem. Talis autem rei usus non facit, quod in utente sit majus, & fortius jus, quam in non utente re sibi traditâ; ergo nec facit, quod matrimonium, usu accedente, sit magis indissolubile, quam matrimonium sine usu.

Si dicas, quod matrimonium consummatum, non quidem ratione sui, sed ratione significationis Sacramentalis conjugale vinculum reddat fortius, eò quod significet unionem Verbi divini cum Ecclesia, quæ significatione carent matrimonia fidelium rata tantum; hæc enim significant solum unionem Christi cum anima per gratiam quæ dissolvi potest, ut contingit commissio lethali peccato; ad hoc responder Castropalaus cit. n. 4. demus matrimonium ratum, assumptum non esse ad significandam unionem Christi cum natura assumpta, sed unionem verbi cum fidelibus per gratiam, inde solum fit, matrimonium ratum solvi aliquando posse, scilicet religionis ingressu, Deiq; dispensatione; non tamen ex dispensatione Pontificis. Dixit, demus; quia, ut ibid. ait, satis dubium est, matrimonia fidelium rata tantum, assumpta non esse ad significandam unionem Verbi, cum natura assumpta; potest enim hæc significare, sicut in plurium doctorum sententiâ (qui videri possunt apud Pontium l. 1. c. 11. à n. 10.) eam unionem significat matrimonium infidelium consummatum; quin imò matrimonium in sua primæva institutione; sic ille. Ex hoc

Respondent. 2. ad 2. rationem affirmantium in n. 1613. datâ majori, negando minorem; si enim ad ea inconvenientia impedienda rectè arguitur, Pontifici à Christo data potestas, solvendi matrimonia fidelium rata tantum, volunt rectè argui eandem datam ad solvenda eorum matrimonia consummata, ut constat ex n. 1631. quod tamen non admittitur. Unde negant, verba illa Christi Matth. 19. Quæ DEUS conjunxit, homo non separet, non esse intelligenda de matrimonio rato. Sunt etenim, inquit Castropalaus, et si principaliter de matrimonio consummato intel-

intelligentur. Nam, ut ex contextu constat, Christus Dominus voluit libellum repudii, & polygamiam plurium Uxorum Judæis permissam auferre, & matrimonium in primævum suum statum reducere, ut constat ex illis verbis: *Non legistis, quia, qui fecit hominem ab initio, masculum, & feminam fecit eos, & propter hanc relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit uxori suæ, & erunt duo in carne una.* Ex quo exemplo concludit, quos DEUS conjunxit homo non separet; ut latius prosequitur Basil. Pont. l. 1. cap. 13. à num. 4. Non igitur ex significatione unionis hypostaticæ, sed ex natura primæva matrimonii, statuta est à Christo ejus indissolubilitas; sic ille.

1635. Ad 3. in num. 1614. respondent, per hoc, quod summus Pontifex possit dispensare in votis, ac juramentis, non rectè inferri, quod possit dissolvere matrimonium fidelium rata tantùm. Nam liberando quem à voto, quod divino jure obligat, nec mutat, nec relaxat directè legem divinam: *Vovete, & reddite Domino DEO vestro. Psal. 71.* secus liberando quem à matrimonio ritè contracto, licet non consummato, cum sit clara lex, quod DEUS conjunxit, homo non separet, quæ juncta testimonio Pontificis in cit. c. Ex parte, quod matrimonia rata, sine DEI revelatione, solvi non possint, satis probat, divinam legem prohiberi dissolutionem matrimonii etiam rati tantùm, ab homine, nisi id habeat DEI revelatione, quam non importari in ipsa potestate ligandi, & solvendi, à Christo data suo in terris Vicario, ex dicto constat.

1636. Quod autem Pontifex liberando quem à voto, seu debito, jure divino persolvendo, directè non mutet, aut relaxet legem divinam, ex eo constare dicunt, quia qui remittit debitum justitiæ, non relaxat, aut solvit jus naturale, dictans: *jure debitum, esse persolvendum, quantum non est solutum, vel remissum;* nam, remisso debito, jus naturale perstat, ut ante; & solam indirectè tollitur ejus applicatio ad hoc subjectum, sita in contractu debito, nondum soluto, vel remisso: sed etiam lex divina, præcipiens reddi DEO, quod ei voto promissum est, remisso voti debito, salva perstat; cum non ob-

liget, nisi extante debito non soluto, aut remisso. Possit autem Christi Vicarium ejusmodi debita, quæ homo contraxit promissione DEO factâ, & ab hoc acceptata, remittere jure Vicario, ex ipsa potestate, quâ Christus eum, suum in terris Vicarium constituit cum potestate ligandi & solvendi, rectè infertur; sic potest ex ipso etiam Ecclesiæ, ac meritum Christi infinito thesauro impertiri hominibus indulgentias, quarum vi, debita peccatorum, DEO cæteroquin jure divino persolvenda, remittantur, &c. &c.

Hinc etiam negant, ex eo, quod professio religiosa dissolvatur matrimonium ratum tantùm, rectè sequi, illam ex se esse fortius vinculum vinculo conjugii rati, quod ex primæva sua institutione habet indissolubilitatem, etiam independentem à significatione Sacramentali; nam professio vim illam solum habet, operante Pontifice ex potestate ad hoc ei tribuendum, Christi Vicariis concessa ex DEI revelatione juxta dictâ; quod ipsum aliud non significat, quàm, quod Professio Religionis, Christi privilegio, ex solo jure divino positivo matrimonium dirimat, ut notat Barbof. in cit. c. Ex publico. n. 10. cum Scoto, Victoria, Soto, Corduba, & aliis ibid: statim subjungens: *quavis dissolvis, solo jure Pontificio, minus bene teneant in præsentem Hostiens: Medina, & alii, ibid. cit.*

Hinc non rectè datur ratio, cur professio religiosa matrimonium ratum dirimat, quia professio religiosa est quedam mors civilis, & spiritalis, juxta illud ad Colossens. 3. *(mortui estis, & vita vestra abscondita, est in Christo)* ex quo P. Robertus König lib. 4. Decret. ad Tit. 4. §. 6. num. 2. infert: *ergo sicut mors naturalis matrimonium etiam consummatum; ita mors ista spiritalis dissolvit vinculum spirituale matrimonii rati.* Hæc, inquam, ratio, non rectè probat intentum. 1. quia illatio à matrimonio consummato ad ratum in multis fallit, præsertim cum sit ex, & in diversa ratione; nam matrimonium consummatum solvitur morte naturali; non civili. 2. illud solvitur morte naturali, non autem religiosa professione, secus istud. 3. mors civilis non habet in casu ficto, seu civili, omnes eos juris effectus,

effectus, quos naturalis in casu vero, loquendo universaliter, ut per se patet; sed tantum eos, ad quos iuris fictio, ejusdem juris dispositione, porrigitur, ut aliàs dictum est, & certo jure constat. Ratio primæ partis est; quia professus, naturaliter mortuus, nec suo, nec monasterii nomine, stare potest in iudicio, ut per se constat; potest autem de licentia sui superioris, licet sit civiliter mortuus; quia mors civilis in ordine ad hunc actum non æquiparatur morti legis fictione. Similiter in dispositione conditionali vel materia fideicommissaria, mors civilis non æquiparatur naturali. *Conditio enim purificari debet, in casu vero, non ficto. L. Qui heredi. §. Mævius. ff. de Condit. & demonstr. Mors autem civilis est mors ficta, non vera. L. 1. §. fin. ff. de Honor. possess. contra Tabul. & substitutus in casu mortis, non admittitur per mortem civilem instituti; ita Surdus Consil. 90. per totum.*

1639. Ratio 2. partis est, quia mors civilis, ut dictum est, non æquiparatur naturali, nisi in casibus à jure expressis, ut not. *Gloss. in c. Placuit. 16. qu. 1. V. mortuus; & c. susceptum; de Rescript. in. 6. V. non morte:* hinc quando dicitur: *fictio idem operatur, quod veritas. L. 1. ff. de adopt. L. cum ex oratione. ff. de Excusat. Tutor. & c. fictio tantum operatur in casu ficto, quantum veritas in casu vero. L. in princip. C. de Rei Uxor. act. L. 1. §. hoc senatus consult. ff. ad Trebell. c. ad audientiam, de Cleric. non resid.* intelligi debet, de fictione legis in eo casu aliquid fingentis quoad certum juris effectum, ut not. *Barbof. de Axiom. juris ususfreq. V. Fictio à num. 1. Quia paria sunt, esse talem, & jure seu lege haberi talem; Sic Paris: lib. 1. Consil. 71. num. 5. & alii.* Et ideo ea ratio non concludit, nisi restringatur ad mortem civilem, quæ juris seu legis fictione porrigitur ad casum, de quo agitur.

1640. Præter hæc notandum, non procedere argumentum à potestate solvendi votum Solenne, ad potestatem solvendi matrimonium ratum tantum; nam hujus facilis ratio diversitatis redditur, ut ait Pontius *cit. lib. 9. c. 3. num. 16.* quia in professione fit etiam traditio religioni,

quam acceptat Prælatus, & eo non obsecrante non obligant illa vota, quorum fundamentum est traditio; cumque Pontifex sit Ordinarius, cui etiam tanquam Religionis superiori fit traditio, eam traditionem potest rejicere, eaque rejecta cessat obligatio status religionis in illo.

Ad hoc, quod dicitur *num. 1616. respondet*, omnimodam insolubilitatem matrimonii consummati non esse tunc, ac præcisè ex significatione Sacramentali unionis Verbi cum natura assumpta, sed ex primæva, & divina institutione matrimonii, quæ ratio communis est matrimonio rato, & consummato. Deinde ex *c. Ex publico*; non rectè deduci, dictam insolubilitatem matrimonii consummati fundari unice, ac præcisè in illa significatione Sacramentali, ut constat ex *num. 1633.* nam licet in eo textu Pontifex dixerit, dictum Domini in Evangelio (*non licet viro, nisi ob causam fornicationis, Uxorem suam dimittere*) intelligendum esse secundum interpretationem divini eloquii de his, quorum matrimonium carnali copulâ consummatum est; allatum tamen est solum ad casum propositum, quo dubitabatur, an Uxore à viro adhuc incognitâ, religionem professente, solveretur à matrimonio? & quibusdam in oppositum allegantibus textum Evangelicum, respondit Pontifex, eum textum non ob stare matrimonio rato tantum, quominus religiosâ professione solvatur; sed tantum consummato, in quo libenter admittitur discrimen inter matrimonium consummatum, & ratum tantum, cum nullo textu divini eloquii probari possit, professioni religiosæ concessum esse per ordinem ad solvendum matrimonium consummatum; quod concessum ei est in ordine ad ratum tantum.

Quando autem Pontifex dixit; *textum Evangelicum (nullatenus dissolvi potest quod DEUS conjunxit)* intelligendum esse de matrimonio consummato, referendum est ad professionem religiosam, sicut nec per istam dissolvi potest; nam de hoc erat quæstio: non autem universaliter aliàs in casu, quo unus infidelium converteretur ad fidem, altero nolente converteri.

pacificè convivere, matrimonium eorum consummatum non dissolveretur, con- verso cum fidei novum connubium in- eunte: hic autem sensus illius textus lon- ge alius est ab eo, quem intendunt oppo- siti, ex hoc deducentes, solum matrimo- nium consummatum, non autem ratum tantum, esse indissolubile ab ullo, extra dispensationem divinam.

1643. Ad 4. respondent, quòd matrimo- nium, ratum tantum, non possit, nisi di- vina dispensatione dissolvi, habere ex di- vina institutione; ad id verò, quod ibid: additur de professione religiosa, jam con- stare ex dictis, nullam esse paritatem. Ad 5. respondent, juxta id, quod relatu- rum est ex Castropalao superius in n. 1631. nimirum, nullatenus sequi, quòd Pon- tifices dispensando ullum errorem in praxi commiserint; cum in dato casu (speculativè loquendo) non sit error in jure, sed solum in facto, eoque parti- culari; certissimum autem esse, summum Pontificem, in quaestione juris procedendo, nullo modo errare posse; secus, in quaestione facti praesertim particularis; ira Castropalaus.

1644. Ad 6. in num. 1618. dato ultroneè justissimè fieri, quod asserunt, pro licito & valido praesumi factum superioris etiam in dubio positivo; quia tamen praesump- tio etiam juris de jure in re potest esse falsa, non probari aliud, quam partem affirmantem esse probabilissimam, ut ait Castropalaus saepe cit. & quantum ad pra- xim atinet, id, quod affirmant, tutà conscientia Pontifices dispensasse, ac di- spensare posse, ut ait Pontius cit. c. 3. n. 1. dicens, à negantibus disceptari solum in hac quaestione, quidnam speculativè lo- quendo in hac re fuerit probabilius?

1645. Quod in num. 1619. adducitur ex Pa- tre de Moya, contrarii negant, loquen- do speculativè de quaestione proposità; sic Castropal. cit. num. 4. in fin. ibi: inde tamen non convincitur, omnino esse certum, Pon- tificem hac gaudere potestate; & Pontius cit. cap. 3. à num. 4. similiter negat ma. in asserte à Moya propositionis probatione, in num. 1620. Id enim, quòd Moya, Syl- vester, Veracrucius & alii, volunt esse cer- tum, illud summorum Pontificum factum,

toties repetitum, contraria sententia qui- dem admittit, tanquam doctrinam in praxi omnino tutam; sed speculativè lo- quendo negant, esse tam certum, prout illi volunt, ut aequivaleat statuto, seu de- finitioni Papali, qua tali. Nam, ut refert Pontius lib. 9. c. 3. num. 4. non nulli Pon- tifices (qui Alexandrum III. praecesserunt) judicârunt, se posse dissolvere pri- mum matrimonium tantum ratum, idque re ipsa fecerunt, secundo contracto, & consummato, ad multas evitandas dis- sensiones, ut jam deinceps dissoluto pri- mo, possent tutà conscientia in secundo, quod cohabitatione confirmabant, rema- nere, maximè cum (ut ex ipsius Alexan- dri verbis constat) saepe rata matrimo- nia clandestina fuerint; itaque non cen- suère Pontifices posse validè secundum matrimonium contrahi constante primo non consummato; sed primum non con- summatum dissolverunt judicio suo, ut in secundo jam consummato permane- rent, sic fidelium quieti se consulere existi- mantes. Verum:

Post hæc relata subjungit: *nihilominus reprobari eorum Praedecessorum judi- cium ab Alexandro III. in appendic. CC. La- teran. p. 6. c. 8. ubi dicit, mulierem, quæ legitimè contracto matrimonio, nupsit, alteri, & cum eo matrimonium consumma- vit, hoc relicto debere redire ad primum; licet alii aliter sentiant, & aliter etiam à quibusdam praedecessoribus suis sit ali- quando judicatum; nempe, matrimo- nium ratum tantum, contracto alio, & hoc consummato, posse dissolvi; & re ipsa dissolvisse id, quod idem Pontifex habet ibid. c. 17. §. 22. ac Innocentius III. in ead. appendic. p. 6. c. 31. isti igitur non judicârunt suorum praedecessorum fa- ctum habere vim statuti Papalis, ut Papa- lis, prout vult Sylvester citatus supr. n. 1620. Moya, & alii.*

Denique, si matrimonium, prout saepe contingit, dissolvatur à summo Pon- tifice etiam de consilio Cardinalium, & juris utriusque peritorum, propter im- potentiam unius antecedentem, & vel ab- solutam, vel respectivam perpetuam, res- taurari nihilominus debet, cognito, quòd impotentia talis non fuerit; qualis, tunc, cum matrimonium solveretur, existima-
Fff 3
batur.

batur. An autem ex hoc facto rectè colligatur, illud æquivalere statuto Papæ, ut Papæ, non omnes affirmabunt eâ certitudine, quam volunt oppositi.

1648. His addi potest notissima controversia: *an Religiosus super solemnî voto castitatis, saltem ex causa publica dispensari valeat?* nam licet sint relationes plurium fidei dignorum affirmantium, sic dispensatum esse à summo Pontifice; negativam tamen sequitur D. Thomas 2. 2. qu. 88. novissimè Cardinal. Capisuechus *Controvers. 11. de vot. solemn. q. unic. per totum, signanter pag. 270. vers. rejecta igitur*, dicens: quòd cum ea (nimirum sententiâ negante) *transcunt communiter Thomistæ, qui in hac re Thomistarum nomine digni sunt*; post quæ addit: *Et procul dubio non solum sanior est, & certior opinio Sc. cuius doctrinam, Magistralem, Cardinalis Albitius, latè ac doctè defensam, affirmat Vincentius de Justis de dispens. matrim. l. 3. c. 15. in appendice subnexa à num. 2. nec propterea Divo Thomæ, & sequacibus rectè obijciatur, illud absurdissimum illatum à Dianæ argumento, quòd Divus Thomas, & sequaces ejus, negantes Pontifici potestatem dispensandi ad matrimonium in voto solemnî castitatis, negent Pontifici infallibilem assistentiam Spiritûs Sancti in materia Sacramentorum?* his præmissis:

1649. Resp. non esse meæ mentis hic, de alterutra contradicentium parte quidquam asserere; sed utramque solùm à me relatam, ut utriusque partis fundamenta speculativæ duntaxat considerationi aliorum proponerem; qui ceteroquin pro Reverentia, & potestate summorum Pontificum asserenda, spectatâ praxi, præsertim ex tam frequenti usu ejus, prout allegatur, omnino standum judico; & S. Matris Ecclesiæ judicio me penitus submitto.

§. 5.

De divortio conjugalis vinculi converso uno infidelium conjugum.

1650. Etsi legitima infidelium matrimonia non sint indissolubilia jure naturali, sed solùm positivo divino, atque ad eò nullo

jure humano, dissolvi tamen posse ex revelatione divina in certis casibus matrimonia eorum, etiam in infidelitate contracta, & consummata, ex sequentibus constabit. Nam si cum uno infidelium, ad veram fidem converso, alter conjugum nec physicè, nec moraliter pacificè vivere, ac permanere velit, conversus licitè, ac validè ab illo recedit, & aliud matrimonium cum fidei celebrare potest, ut dictum est à num. 752. matrimonium tamen illud, quod inter ipsum, & alterum remanentem in perfidia celebratum fuit, non solvitur ipso facto secutæ in uno conversionis, ut quidam volunt; sed primò per novum cum fidei contractum, secundùm dicta à num. 755. Not. tamen ex num. 757. conversum ab infidelitate tam diu manere ligatum vinculo prioris matrimonii ante conversionem legitimè initii cum infidei, quàm diu iste ab illo non recedit, vel physicè, vel moraliter juxta expositionem in num. 752. & conversus aliud matrimonium celebret cum fidei ex num. 755. *Et seq.* ubi plurima dedimus ad hanc materiam spectantia; v. g. an infidelis conversus, altero recusante illi pacificè cohabitare, licitè assumat sacros ordines? de quo V. num. 757. an eorum matrimonium solvatur professione religiosâ? an post conversionem separandi sint, si tempore infidelitatis contraxerunt in gradu prohibito? &c. de quibus egimus à num. 749.

§. 6.

De divortio quoad conjugale vinculum per libellum Repudii?

Repudium descripsimus num. 744. olim in lege veteri, fuisse in usu, DEI permisso, dictum est num. 745. *Et seq.* in lege autem Evangelica repudium omnino sublatum esse per Christum, etiam causâ fornicationis, à num. 745. quare omnino certum est, libellum repudii, consequenter divortium quoad conjugale vinculum, sine dispensatione divina, etiam ex causâ fornicationis, seu adulterii, per unum ex legitimè conjugatis commissi, non modo illicitum, sed etiam invalidum esse lege divinâ, prout loco cit. ostensum est. Hinc qui Uxorem legitimè ductam, di-

mitteret post legem Christi, ac aliam duceret, cum hac nulliter contraheret. Nam stante priori matrimonio adest impedimentum, nempe ligaminis, jure divino dirimens matrimonium cum alia, ut diximus *num. 738*. Et quamvis in veteri lege cum Patriarchis in pluralitate Uxorum dispensatum à DEO fuerit; hanc tamen dispensationem extensam fuisse quoque ad Gentiles, probabilius negatur *ex n. 741*.

ARTICULUS VIII.

A quo Judice tractari debeat causa divortii quoad vinculum conjugale?

1632. Cum ex generali doctrina constet, quòd causæ matrimoniales pertineant ad Judicem Ecclesiasticum, ut diximus à *num. 1505*. non est dubium, quæstionem de dissolutione matrimonii, quoad ipsum conjugale vinculum, tractari non posse in foro Laico, sed solum Ecclesiastico. Duo tamen adhuc quæri possunt; primum est, an, quando certum, ac manifestum sit, matrimonium aliquod contractum esse nulliter, vel defectu consensûs, vel ob inhabilitatem contrahentium, laborantium aliquo impedimento canonico dirimente, tales conjuges suâ autoritate possint à se invicem recedere, ac ad alia vota transire?

1633. Resp. dissolutionem matrimonii quoad conjugale vinculum non posse fieri sine judicio Ecclesie, etiam propter notorium impedimentum parentelæ, vel alterius causæ, matrimonii nullitatem inducentis; rationem dat Gloss. in *c. Porro. 3. de divort. r. separari*; & in *c. fin. de adulter. quia divortium est pœna*; sed pœna imponi non potest, nisi per Judicem *c. si ve, de conjugibus. §. in hoc. 33. qu. 2.* ergo propriâ autoritate conjunx non potest divortium facere. Verùm hæc ratio convenire non potest præsentî quæstioni; cum hic non agamus de divortio pœnali *ex adulterio*; sed *ex justa causa*, v. g. notoriâ parentelâ, vel alio impedimento matrimonium dirimente. Nec etiam satisfacit Panormitanus, *ibid. num. 2. & 8.* dicens: quòd *plura dicantur notoria, quæ vere non sunt. c. Consulisti. 14. de Appellat.* Adeoque ex eo, quòd parentela dicatur

notoria, non debere rescindi tantum Sacramentum ex sola opinione credentium, adeste impedimentum; sed hoc fieri debere per judicium Ecclesie. Nam etsi in hoc casu non apparenter solum, sed verè notoria foret parentela, adhuc tamen matrimonium semel contractum, sine judicio Ecclesie separari non posset, ut apertè dicitur in *c. Porro. 3. b. t. ubi Alexander III. Ambionensi Episcopo rescribens ait: de Comite Pontini, qui B. Uxorem suam, absq. judicio Ecclesie dimisit*, (quia eam cognatam fuisse Uxoris defunctæ proponit) prudentia tua cognoscat; quòd, si etiam parentela esset publica & notoria, absq. judicio Ecclesie ab ea separari non potuit; quare ipsum ad eam recipendam, quæ petit restitutionem ipsius, districtè compellas; quam, si recipere noluerit, eum, & superinductam, vinculo excommunicationis adstringas. Præterea de H. qui cognatam suam duxit Uxorem: respondemus, quòd non apparentibus accusatoribus, & parentelâ manifestâ, seu publicâ existente (quod credibile non est, nisi essent in primo gradu, vel secundo) tui officii interest, matrimonia illa adhibitâ gravitate dissolvere, quæ illicitè contracta noscuntur.

Ex hoc textu sequitur, etsi verum 1634. esset, quando mulier ob consanguinitatem rejecta est, oblatâ in continenti probatione consanguinitatis, negari restitutionem, juxta *c. Literas. 13. de restitut. spoliat.* consequenter etiam si notoria esset parentela; per hoc tamen non inferri, quòd, sine judicio Ecclesie, matrimonium quoad vinculum dissolvi possit, ubi notoria est parentela. Nam eo casu *spoliato negare restitutionem, & posse rescindere vinculum*, quòd erat saltem in factò, diversa sunt. Quòd autem in *cit. c. Porro* Comes spoliatam recipere debuerit, ex eo factum est, quia nec in continenti parentelam probavit, nec publica fuit, ut dicebatur; vel etiam locum ea exceptio non habuit, si Uxor solum egit possessorio recuperandâ, ut dicemus in seqq.

Sequitur. 2. concedendum esse, quòd 1635. ties unus conjugum certò scit, inter se, & alterum esse impedimentum, atq; adeò matrimonium nullum, ipsum posse, imò debere, etiam sine judicio Ecclesie, se ab illo